

Titanics forlis

Elin Prøysen

Enkelte ulykker og katastrofer skaper et varigere inntrykk enn andre. En sånn ulykke var da Titanics forliste. Folk er fortsatt opptatt av katastrofen, og filmer, bøker og sider på Internett har fornyet interessen i de senere årene (se bl.a. www.webtek.no/titanic og www.encyclopedia-titanica.org. Her er bl.a. komplette passasjerlister med biografier).

Det er ikke rart at denne ulykken fenget folks interesse. Det fantastiske, moderne skipet som ikke kunne synke, sank likevel på jomfruturen over Atlanteren 14. april 1912 etter at et isfjell hadde revet hull i skipssiden. Det var 2207 passasjerer og mannskap på skipet, og bare 712 overlevde.

Blant de omkomne nevner teksten "den unge Arne Fahlstrøm". Han var 19 år og eneste sønn av Alma og Johan Fahlstrøm, som var sentrale navn i Kristianias teatermiljø. De hadde blant annet drevet sitt eget Fahlstrøms teater. Arne hadde nettopp tatt eksamen artium med godt resultat, og foreldrene spanderte en reise på ham til USA hvor han skulle studere film. Han gikk om bord i Titanic i Southampton den 10. april.

Det var 31 norske med skipet. Familien Østby (far og datter) reiste på 1. klasse, Arne Fahlstrøm på 2. klasse og de andre norske på 3. klasse. 10 av de norske overlevde forliset, men blant de omkomne var Arne Fahlstrøm. Etter ulykken opprettet foreldrene et fond for fattige skuespillere i hans navn, og de ga så godt som hele formuen sin til Redningsselskapet. Pengene ble brukt til å bygge to redningsbåter som fikk Arne Fahlstrøms navn. Den første ble bygd i 1913, og i løpet av sine 33 år i Redningsselskapets tjeneste reddet den 32 mennesker.

Andre navn som nevnes i visa er Astor og Strauss. John Jacob Astor IV var en av de virkelig rike amerikanerne. Han bygde Astoria Hotel i New York i tilknytning til Waldorf Hotel som fetteren hans hadde bygd. Hotellkomplekset ble kjent som Waldorf-Astoria. I 1909 skilte han seg fra kona, og to år etter, da han var 47, giftet han seg med den 18 år gamle Madeleine Force. Dette ble ikke tatt godt opp, og de reiste utenlands for å komme unna litt. Da ulykken skjedde, var de på vei tilbake til USA. Astor døde, men Madeleine overlevde. Isidor Strauss var født i Tyskland, men hadde arbeidet seg opp i USA hvor han drev et firma sammen med broren. Han var også politiker og satt i Kongressen i to år. Han og kona var på vei hjem etter en tur til Europa. Begge omkom.

Viseteksten har med mange faktiske opplysninger, som tidspunkt for forliset og navn på noen av de omkomne. Men alt i visa er ikke til å stole på. Her står det at kvinner og barn skulle redde først, og det ble gjort. Men likevel var rangordningen sånn at 1. kasse ble evakuert først, og det var prosentvis flere som ble reddet fra første klasse enn fra tredje klasse. I visa står det at folk sang "Nærmere deg min Gud", og det var en av mytedannelsene at skipsorkesteret spilte denne. det gjorde det ikke, men derimot spilte orkesteret visstnok dansemusikk. Alle musikerne omkom.

Det tok lang tid før passasjerene forsto alvoret i situasjonen. Det hersket ro og ingen panikk, noen plukket is fra dekket til å ha i drinken, og de fleste trodde de var sikrere om bord i Titanic enn i livbåtene. Derfor var de første livbåtene langtfra fulle da de ble heist over bord.

Visa om Titanic er godt kjent og er blitt mye sunget, men hvem som har skrevet den, vet vi ikke. Visa ble spredt som skillingstrykk og i muntlig tradisjon.

En verslinje som har voldt problemer, er "I Mænd jer deri finder, Som Britter modig dø!". I tradisjonen har den blitt gjort mer forståelig, f.eks. slik: "da mange av dem finner det bittert er å dø" eller en mellomting: "I menn jer deri finder som bitter modig dø" (begge eksemplene fra håndskrevne visebøker).

Her er teksten slik den står trykt i *Norges sjungende Mænd* (Bergen 1919):

Titanic Visen

1. Det største Skib paa Jorden, Som pløiet Bølgen blaa,
I Syden som i Norden Man ei dets Mage saa.
Og Skuden denne stolte, Fik Navnet "Titanic".
Men Storheden den voldte, At Skibet under gik.

2. Fra England ud det reiste Med Damp og fulde Seil,
Det høit mod Himlen kneiste Paa Havets glatte Speil.
Og fuldt af Passagerer, Fra ringe Mand til stor.
Det havde Millionærer Og Smaakaarsfolk ombord.

3. "Titanic" med sin Skare Drog paa Atlanteren ud.
Man tænkte ei paa Fare, Ei Dødens nære Bud,
Man kunde ikke ane, At Reisen skulde bli
"Titanic"s triste Bane, At snart det blev forbi.

4. Det er ved Natens Stunder Imellem tolv og to
Paa Dæk og nedenunder Der er fuldkommen Ro.
De fleste stille sover Og nogle spiller Kort.
Men ingen tænker over, At Skibet gaar for fort.

5. Saa blir man pludselig vækket Ved et forfærdelig Brag.
Man farer op paa Dækket, Er det blit Dommedag?
Da foran sig man skuer Et rædsomt Bjerg af Is.
O Ve, o Ve, man gruer: Det blir nok vort Forlis.

6. De Scener, som nu følger, Jeg ei beskrive kan.
Helt overskyt af Bølger Staar "Titanic" i Vand.
Og ingen mere haaber, Men skriger høit til Gud,
Og Kaptein Smith nu raaber: "Med alle Baade ud!"

7. Men frels først Barn og Kvinder, Thi saa er Lov paa Sjø.
I Mænd jer deri finder, Som Britter modig dø!
Dog flere frem sig trængte Og vilde være med.
Kapteinen Veien stængte, Skjød dem i Døden ned.

8. At være Milionærer Og eie Kister fuld.
Mod Døden ei garderer, Hvad hjælper alt dit Guld.
Se, Astor, Strauss og andre, Hvad nytter Rigdom nu?
De alle maatte vandre I Dødens bitre Gru.

9. Tilbunds gik alle Stormænd. Og Kaptein Smith med dem.
Og også flere Nordmænd Gik nedenom og hjem.
Af Havets Dragsugs Malstrøm De hastig reves med.
Den unge Arne Fahlstrøm sank og i Bølgen ned.

10. Saa døde de, de kjære, Men ak, de frygtet ei.
De sang til Herrens Ære: "Nærmere Gud til dig".
Og kan vi synge Salmer, Naar vi i Døden gaar,
Da Seirens skjønne Palmer Vi hist i Himlen faar.